

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף כג:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה לא

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
הושע ח (א) אכתוב אֶתְּכֶם
לו רבו ימי תורתִי כִּמוֹן יוֹ
נְחֻשְׁבוֹ:

תורה ל
הושע ב (א) וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא
יִמְד וְלֹא יִסְפַּר וְהָיָה בְּמִקוֹם
אֲשֶׁר יֵאמְרוּ לָהֶם לֹא עָמִי
אֲתֵם יֵאמְרוּ לָהֶם בְּנֵי אֵל הָיִי:

תורה לא
במדבר נשא ז (ט) וְלִבְנֵי
קַהֵל לֹא יָמָן כִּי עֲבַדְתָּ
הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם פֶּתַח יִשְׂרָאֵל:
תהלים פא (ג) שֶׁאוּ זִמְרָה
וְתָנוּ תָף כְּגוֹר עֲשִׂים עִם נְבִלָּה:

תורה לב
מלכים א-יב (כח) וַיִּזְעַק
הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁעַשְׂע עֲגֹלֵי יָבֵב
וַיֵּאמֶר אֲלֵהֶם רַב לָכֶם מַעֲלֹת
וַיְדוּשְׁלֵם זֶהוּ אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר יִעֲלֶיךָ מֵאַרְץ מִצְרַיִם:
משלי יח (ו) מִגְדָּל עוֹ שָׁם
יִקָּץ בּוֹ יִרְוֶן צְדִיק וְנִשְׁבָּב:
איכה ד (כ) רֹחַ אֲפִינוּ מִשִּׁיחַ
יִדוּד נִלְכַּד בְּשִׁיתוּתֵם אֲשֶׁר
אֶמְרָנוּ בְּצִלּוֹ תַחַת בְּגוֹיִם:
שמות כ (יג) לֹא תִרְצֵחַ לֹא
תִנְאֻף לֹא תִגְבַּח לֹא תִצְנֵחַ
בְּרִצְף עַד שָׁקֵר:

שמסתכלין להעריך כ"א כראוי עי"ז זוכין להתרת נדרים, ועי"ז ניצולין מד' מדות הנ"ל, כנ"ל. והבן :

כח [א] דע שיש חילוקים בין התורות כי יש תורה שלא ניתנה אפי' לדרוש. ויש תורה שניתנה לדרוש ולא ניתנה לכתוב. ויש שניתנה לכתוב. וכמו שמצינו ב"שור"ל (גיטין ס' ע"ב) דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרם בכתב וכו'. ומי שיוודע להבחין ולהכיר בין התורות איזהו ניתנה לכתוב ואיזהו לא ניתנה לכתוב. הוא יכול להכיר את איש ישראלי בין האומות ואפי' אם א' מישראל עומד בין כמה אומות יכול להכירו. וסוד זה מרומז בפסוק (הושע ח) **אכתוב לו רובי תורתִי כמו זר נחשבו** (ז), היינו כשכותבין רובי תורתִי היינו רב יותר מהראוי דהיינו שכותבין מה שלא ניתן ליכתוב כנ"ל **אוי כמו זר נחשבו** היינו שאין יוכל להכיר את הישראלי וכמו זר נחשב אצלו שנדמה לו לזר ולנכרי וכן להיפך שיוכל למעות על הנכרי שהוא ישראל כנ"ל. כי עיקר ההבדל שבין ישראל לאומות, הוא בכח' מה שלא ניתן לכתוב בחי' תורה שבע"פ. כמו דאיתא (ז) שבשביל זה ניתנה תורה שבע"פ מחמת שצפה שיהיו ישראל בגלות ויעתיקו האומות לעצמן תורה שבכתב עי"כ נתן לנו תורה שבע"פ. שזה אינם יכולים להעתיק מחמת שהוא בעל פה. נמצא שעיקר ההבדל והיתרון של ישראל על האומות הוא בכח' תורה שבע"פ שלא ניתן לכתוב. ויש בכ"א וא' מישראל חלק מבחי' תורה שבע"פ שלא ניתן ליכתוב. ועי"כ מי שמכיר בין התורות שניתנו לכתוב ושלא ניתנו לכתוב הוא יכול להכיר בין ישראל לאומות כי זה עיקר הבדלם כנ"ל :

כט [א] **כשאירע** שאלה בבית האדם עי"י תערובת איסור בהיתר ואין בהיתר כדי לבטל את האיסור בזה מראין לו שפגם באיזהו יהוד של מעלה, כי כל היהודים והזווגים הם בחי' ביטול איסור. וזה בחי' [א] ואמר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות, נמצא שמאיסור נעשה היתר. כי בתחילה^ה היא ארוסה ואז היא אמורה ואח"כ נעשית היתר בנשואין. ועי"כ גם כזווג התחתון של זה העולם נאמר [א] **אלקים מושיב יחידיים ביתה** היינו זווגים כשדרז"ל (סוטה ב) זה הפסוק לענין זווגים **אזי מוציא אמורים** בכושרות היינו שנעשה האיסור כשר והיתר בחי' ביטול האיסור כנ"ל. ועי"כ כשאין נתבטל האיסור והשאלה אמורה הוא^ב סימן שפגם ביחוד של מעלה, כי היחוד הוא בחי' ביטול האיסור כנ"ל [א]:

ל [א] **כשבא** ספר חדש לעולם, וזה מכואר אצלנו שיש חידושים שנעשין עי"י דמעות. [ב] (כמוכא כסי' רסב [א]) **אזי אלו** הדמעות של החידושים שמהם נעשה הספר החדש הם עומדים כנגד גזירות האומות ומכבלין :

והדבר מכואר, כי כל כהם היא מן הדמעות של עשו (ז). ועי"כ כשיש אלו הדמעות הנ"ל הם עומדים כנגדם ומכבלין. וזה אותיות **ככיה** ר"ת **בני ישראל כחול הים** (הושע ב) מה

חול הים מגין מן גלי הים שלא ישטופו העולם (ז) כן בני ישראל מגין עליהם ה**ככיה** והדמעות כנגד גזירות האומות כנ"ל וזה **והיה מספר בני ישראל כחול הים** מספר היינו **ימספר** הנ"ל משם **בני ישראל כחול הים** היינו בכיה ודמעות של החידושים שבספר שמגין עליהם כנ"ל :

לא [א] **על ידי** הנגינה אדם ניכר אם קבל עליו עול תורה. וסימן, **בכתף ישאו** [א], ודרז"ל (ערכין יא) **אין ישאו** אלא לשון שירה שנאמר [א] **שאו זמרה ותנו תוף**. ומקרא זה נאמר במשא בני קהת שהיו נושאים בכתף את הארון היינו בחי' עול תורה :

לב [א] **יש** צדיקים גנוזים והם יודעים פנים בתורה אך הם צריכים להעלים תורתם, וכמו שמספרין מעשה מהבעש"ט עם הדרשן [א] וגם אצלו יש לפעמים שיוודע תורה שיש לה פנים דהיינו פנים בתורה והוא צריך להעלימה ואינו אומרה [א] ולפעמים אינו כותבה כלל ולפעמים כותבה ואח"כ שורפה [א]. ובאמת אם היתה נכתבת היה מזה ספר, והיה בא בתוך העולם. וגם יש בהם שמות בחי' שמי שנכתב בקדושה [א]. אך העולם מקלקלין זאת וצריכין להעלימה ולשורפה. אבל הוא טובה להעולם מה שנעלם ונשרף תורות וספרים הללו. כי גם יש כמה ספרים שכבר נעשו ספרים ונמחו ונאבדו מן העולם כי בוודאי הצדיקים הגדולי' הקדמוני' תנאים ואמוראים וכיוצא בהם עשו ספרים הרבה אך נאבדו [א]. אך הוא טובה להעולם, כי אם לא היו זאת לא היו אפשר לנו כלל להתקרב להשם יתברך. כי יש הרבה ספרי מינין שאם היו הם ושלום מתפשטין בעולם לא היה אפשר כלל להתקרב להשי"י: כי ירבעם בן נבט שעשה שני עגלי זהב ואמר **הנה אלוקי ישראל וכו'** (מלכים א יב) והטעה כל ישראל אחריהם. היעלה על הדעת שהטעה עם רב בשמות כזה לעבוד עגלים. אך בוודאי היו בזה חכמות גדולות מאד מאד של אפיקורסית: ואם היו היו ר"ל נמצא עתה דף אחד מספרים הללו היו מתרחקים מאד מהשי"י ולא היו אפשר להתקרב אליו ית' כלל. ובשביל זה הוא טובה מה שנתעלמין ונשרפין הספרים הקדושים הנ"ל :

כי הספר הוא בחי' שם ה' בבחי' (משלי יח)^א **מגדולת עוז שם ה'** **בו ירוץ צדיק ונשגב**, ואיתא בזהר (בראשי' ד' לו ע"ב) **שם ה'** **דא ספר**, כי **ספר** במספר **שם** כמוכא [א]. כי הספר הוא בחי' שמי שנכתב בקדושה ונתפשט בעולם ועושה שם. ודע שכ"א וא' צריך לשמור את בחי' משיח שיש לו. כי כל אחד כפי קדושתו וטהרתו כן יש לו בחי' משיח. וצריך לשמור מאד שלא יתקלקל בחי' משיח שלו. ועיקר הדבר שבו תלוי בחינות משיח הוא שמירה מניאוף. כי משיח הוא בחינות הוטם בבחינות רוח **אפינו משיח ה'** (איכה ד) [א]. וניאוף תלוי בחוטם, כ"ש (שמות כ) [א] **לא תנאף ואיתא**

עשו קולו ויבן. גם עיין זוהר סוף פרשת תולדות דף קמ"ו:]
[א] **עיין זוהר פקודי דף רכה:** נעה"פ (הושע ב א) והיה מספר בני ישראל כחול הים] **ומדרש תהלים מזמור ב'** נעה"פ למה רגשו גויים. ועיין גם שמות רבה יג א
[א] כך מנוקד בתקפא-ספרא
[א] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
[א] * במדבר ד' ט'
[א] תהלים פא ג'
[א] תורה זו נאמרה בשנת תקסט בפרשת תירו ועיין חיי מוהר"ן סימן תרו ושיש"ק ח"ו רפח שהיא תירוץ על קושית המגיד מיטראוויצ'י. ובח"מ סימן תמו שרבינו שיבא עצמו בה.
[א] מוכא בחיי מוהר"ן סימן נב

מתרצו - בתחלה
* תהלים סח
[א] בתשכט - אסירים
[א] גם בדפדפי' תורלד - הוא, ומתורלו - היא (בתקפא ו' חלקו התחתון חלש ובכמה פוסטים נראה י')
[א] עיין לק"ה תערובות הלכה ג' אות א'. כי עיקר היחוד הוא לייחד את הבריאה שיהיה נכלל ובטל בקודם הבריאה עי"ש
[א] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
[א] נוסף בתקפא
[א] מי שרוצה לחדש חודשין דאורייתא שיש בהן ממש הוא צריך לבכות מקודם.
[א] **עיין זוהר שמות דף יב:** [פורקנא דישאל לא תליא אלא בבכי, כי ישלמון ויכלון כבי דמעות דבכה עשו קמי אבוי, דכתיב (בראשית כו לח) וישא

[א] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו. ועיין ככבי אור בהקדמה לחכמה ובינה
[א] בתשכט - שדרז"ל
[א] **עיין ליקוט** שמיעוני הושע פ"ח רמו תקנה. ועיין ושמות רבה מו א במדבר רבה יד ט תנחומא וירא ה' וכי תשא לך
[א] גם בתורלו - הישראלי, מתורלו - הישראלי
[א] **עיין שמות רבה תשא יז** [צ"ל מו אות א **הובא בתוספות גיטין ט: ס' ד"ה** [אתמה] **ועיין ירושלמי פאה פ"ב** [הלכה ד' והגיגה פ"א הלכה ח']
[א] מתרצו - לכתוב
[א] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו והיא ביאור על ספר המדות ערך הוראה ח"ב אות ג'.
[א] לשון ברכת האירוסין כתובות זו:

[א] בתקפא- (משלי ח), ובתשכט תוקן
[א] גם בדפדפי' - מגדול, בתשכט - מגדל (כלשון הפסוק)
[א] עיין זוהר ויקהל דף ה. כי ספר דקאמרו ושמ חד מלה הוא בכל סטרין ועיין ספר הפליאה ד"ה זה ספר תולדות האדם. וספר נובלות החכמה לרבי ישראל שרוג עלה טו. קהלת יעקב ערך ספ
[א] עיין תורה ב' ח"א
[א] ובדברים י' ז'

מאמר בכתף ישאו

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו לומד ממשא בני קהת הלוויים דכתיב "בכתף ישאו", דהיינו שנשאו את ארון הברית ונשאו קולם בשירה וניגון בבית המקדש, רמז שהם תלויים זה בזה, ומכאן שבנגינתו של אדם ניכר העול תורה שקיבל. דהיינו שבנגינת האדם דהיינו עד כמה שנגינתו כנגינת הלוויים שהיתה מעוררת לתשובה, כי בנגינתם היו מבררים את קול הישר, קול ה', מקולות החוזרים, ניכר שמקבל על עצמו עול התורה להמליך את הקב"ה תמיד.

ליקוטי הלכות

יו"ד הלכות ספר תורה הלכה ג' אות ז' – כי אי אפשר לצאת מבחינת מקום לבחינת למעלה מהמקום פי אם על ידי הצדיק שהוא בבחינת בעל הטוטורות הנ"ל שזכה לבחינת מעט מחזיק את המרבה בתכלית המעלה שאין מעלה אחריו, ורק הוא יכול להגביה ולהעלות מבחינת מקום לבחינת למעלה מהמקום. וכל זה זכה על ידי שפפ גופו וקבל עליו על תורה בתכלית השלמות שאין שלמות אחריו עד שנדמה לבעל הטוטורות, מחמת שמועולם לא פשט גופו הקדוש מפניפתו לשא עליו על תורה, פי זכה בשלמות לבחינת (בראשית מט טו) "ויט שכמו לסבל" על תורה (ב"ר צח יב) בחינת בני קהת שנשאו את הארון עם הלוויים, שנאמר בהם, (במדבר ז' ט) "פי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו". וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, (ע"ז ה:) לעולם ישים האדם את עצמו כשור לעל וכחמור למשאו. ועל ידי שנשא עליו על תורה בשלמות על ידי זה זכה לשא ולהרים הרבה על כתפו עד שנדמה לבעל הטוטורות, פי על ידי התורה יכולין לשא ולהרים הכל בבחינת ארון נושא את נושאו (במדבר ברבא ד' כ'), כי עקר ביאת האדם לזה העולם היה בשביל זה כדי שיגביה וירים את המקום לבחינת למעלה מהמקום, כי ה' יתברך צמצם את עצמו כפיכחול כדי שיהיה מקום לבריאת העולם, (כמו שמבאר בעץ חיים בתחלתו, עין שם) כדי לברא את העולם בשביל ישראל שיפירו וידעו אותו בזה העולם דיקא שהוא תכלית המקום. ועקר השלמות להשיב הכל למקור שנחצבו משם להשיב המקום לשרשו לבחינת למעלה מהמקום, פי ה' יתברך המשיך וברא את העולם מאין לישי, מלמעלה מהמקום לבחינת מקום, כדי שיתנסה ויציטרף האדם על ידי זה, על ידי שיבא בבחינת ישות בבחינת מקום ששם כל הנסיונות של האדם, דהיינו בזה העולם הגשמי שהוא תכלית המקום. וכשזוכה לעמד בנסיון ולקדש את עיניו כראוי, אזי הוא מקדש את המקום. ובכל מקום שיש קדושה מעט מחזיק את המרבה, וכל מה שהקדושה גבה יותר פן בחינת מעט מחזיק את המרבה גבה יותר פנ"ל. עד שיזכה לתכלית הקדושה לבחינת מעט מחזיק את המרבה בתכלית השלמות, עד שיזכה על ידי זה לעלות מהמקום לבחינת למעלה מהמקום, מיש לאין שאז יזכה לרב טוב הצפון. וזה זוכין על ידי התורה אשר היא חיינו, לזכות על ידי לחיי עולם להפיל בו יתברך.

שיחות

אין

קושיות

- צ"ע שבמציאות רוב הזמרים והמנגנים הם לאו דווקא בני תורה א"כ לאיזה נגינה רבנו מתכוון? האם לנגינה כפשוטו או לנגינה שמבואר בתורה רפב ותורה ג' שהיא בעיקר הברור טוב מרע, שלזה זוכים ע"י לימוד תורה.
- צ"ע כיון שאמר נגינה ולא אמר שירה, האם הכוונה בפה או בכלי דווקא?
- צ"ע האם עול תורה הכוונה ללימוד התורה או לקיום התורה? ללמוד על מנת לשמור לעשות ולקיים
- צ"ע מדוע השיר נקרא בלשון נשיאה כמ"ש (תהלים פא ג') שאו זמרא, וכתוב (ישעיה כד יד) ישאו קולם ירונו. אולי לומר שצריך להיות בהרמת קול, דהיינו קול חזק שיהיה נשמע היטב.
- צ"ע מדוע עול תורה נרמז כאן בנשיאת הארון, הרי בנשיאת הארון לא היה טורח כלל שהרי ארון נושא את נושאיו², ואילו בלימוד התורה מבואר במשנה ובגמרא³ שצריך להמית עצמו עליה? ואולי כי צריך להמית

² כ"ע כב טבת תשפ"ד ירושלים

³ סוטה דף לה. – וכיון שעלה האחרון שבישראל מן הירדן חזרו מים למקומן שנאמר ויהי בעלות הכהנים נושאי ארון ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישבו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו נמצא ארון ונושאו וכהנים מצד אחד וישראל מצד אחד נשא ארון את נושאו ועבר שנאמר ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם.

עצמו עליה כדי להיות כלי להבנת התורה אבל אחרי שיש כלי אזי ההבנה עצמה היא מתנה בבחי' ארון נושא את נושאייו. וכן אמרו בסנהדרין צג: וד' עמו שהלכה כמותו בכל מקום.

1. רבנו לומד מסמיכות "בכתף" דהיינו עול תורה, ל"ישאו" דהיינו שירת הלוויים, שהם תלויים זה בזה, ולומד מכאן שבנגינתו של אדם ניכר העול תורה שקיבל. וצ"ע מה הראיה מהסמיכות, הרי לוי שהיה נושא את הארון לא היה הלוי ששר על הדוכן. והשיב לי י"מ ששניהם לומדים מ"ישאו" וכיון ששניהם רמוזים במילה אחת משמע שיש קשר ביניהם.

הקדמה

בשש עשרה תורות מדבר רבנו על הנגינה, ראה תורה ג' ותורה כז ותורה נד ותורה רלז, ותורה רפב ותורה כד תנינא ותורה סג תנינא ועוד. כאן קושר רבנו את הנגינה של האדם לקבלת עול תורה שלו. דהיינו שע"י הנגינה האדם ניכר אם קיבל עליו עול תורה. פשוט שאין הכוונה למי שיודע לשיר יפה ולא למי שהוא גאון בתורה, כי רואים בחוש שהזמרים לא תלמידי חכמים והתלמידי חכמים לא זמרים.

ושרש העניין נ"ל לבאר עפ"י יסוד המבואר בתורה ג' (ע"ש בהקדמה) סוד הניגון הקדוש שזוכים ע"י לימוד גמרא בלילה, וכפי שמבואר בלק"ה אפוטרופוס ג', וכיצד הוא מתבטא בחכמת המוזיקה כפי שביאר מוהרנ"ת בלק"ה פו"ר ואישות ג' יז/ו. (וראה גם לק"ה ערובי תחומין הלכה ה') הכל מבואר היטב באריכות בהקדמה לתורה ג' ע"ש.

סוד הניגון הקדוש הוא לתפוס את הקול הישר קול ה' ית' המעורב בקולות החוזרים של הסט"א, (והוא גם סוד התשובה שהיא הבקאות להיות תמיד בקשר עין השכל עם הקב"ה בין בעליה ובין בירידה שהם בחי' גלי הים הנגרש של עוה"ז בחי' (תהלים קז כו) יעלו שמים ירדו תהומות) כי העולם מלא קולות רובם הם קול החוזר של הבלי העולם, ובהם נעלם קול הישר של הקב"ה הקורא שובו אלי עד מתי תאהבו פתי וכו'.

והיודע נגן הוא הצדיק שזיכך עצמו ותמיד שומע את הקול הישר כי מצא מין את מינו וניעור, ולהבדיל מנגן רשע גם אצלו מצא מין את מינו וניעור מקול החוזר של הבלי העולם.

ולפ"ז ניכר הקבלת עול תורה של האדם, כי עול תורה אינה ידיעת התורה או הפלפול בה לעצמו, שזה יכול להיות גם כדי להקרא רבי, או חכם, אבל עול תורה הוא מלשון הוראה, דהיינו קבלת עול ההוראה של התורה, שהיא דבר מלך שלטון, דהיינו קבלת עול הלימוד על מנת לקיים את מצוות המלך. ועול תורה כזה תלוי בבחי' יודע נגן הנ"ל דהיינו כפי החיבור של האדם להקב"ה והרצון להמליך אותו ביום רצונו, בכל מצב.

כאן בתורה שלנו מבואר שהנגינה והעול תורה הוא בחי' נגינת הלוויים בבית המקדש, והעול תורה נלמד מנשיאת ארון הברית ע"י הלוויים (בני קהת) במדבר. והיא לא נשיאה גשמית כי הארון נושא את נושאי כמבואר בסוטה לה. י"א, כדמצינו בספר יהושע פ"ד כשחצו ישראל את הירדן עמדו הכהנים עם הארון על שפת

מדרש רבה במדבר - פרשה ד פסקה כ - (שמואל-ב ו' ו') "וישלח עוזא אל ארון האלהים" אמר לו הקב"ה הארון נושאי נשא, עצמו לא כל שכן? דכתיב (יהושע ד יא) "ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם", נשא ארון נושאי ועבר.

ועיין אור החיים במדבר ד' ג' - "לעשות מלאכה" שינה מהאמור בעבודת בני גרשון ובני מררי "לעבוד עבודה", ואמר "לעשות מלאכה", העיר בזה שאין בכללות מעשה בני קהת עבודה, לצד שהארון הוא אדרבא נושא את נושאי (במד"ר ד כ) ואין עושיין בו אלא מלאכה:

וכן ביאר האלשיך שם - (ג) ועוד יתרון שני, והוא כי לפי האמת אין עבודתם מתייחסת בעצם לעבודה. כי הלא בלא עמל ויגיעה היו נושאים את הכלים ההם. כי הארון אדרבא היה נושא את נושאי (סוטה לה), ויתר הכלים הקדושים ההם גם שלא ישאו את נושאם, לא יבצר מקדושתם שלפחות לא יכבדו עליהם. על כן אמר לעשות מלאכה, ולא אמר לשון עבודה. וגם זה יתרון גדול, שהיתה עבודת משאם קדושה גדולה נכרת בנשיאתם את כלי משאם.

² משנה באבות פ"ו מ"ד - (ד) כף היא דרקה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחי צער תחיה ובתורה אתה עמל אם אתה עשה כן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא: ובגמ' ברכות סג: דבר אחר הסכת ושמע ישראל כתתו עצמכם על דברי תורה כדאמר ריש לקיש דאמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר אחר הסכת ושמע ישראל הס כתת כדברא דאמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך יהגה אמרי דבי רבי ינאי מאי דכתיב כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא חלב שינק משדי אמו עליה.

³ בליקוטי הלכות פו"ר ואישות ג' אות יז שכתב מוהרנ"ת חכמה זו של נגינה גדולה ויקרה מכל החכמות שבעולם כפי מה שהבנתי מפי רבינו ז"ל. ומבאר שם עפ"י חכמת המוזיקא שיש קול היוצא ישר מהכלי נגינה, כגון בכינור מהמיתר, וקול זה נכנס בתיבת התהודה של הכלי וחוזר ומתערב בקול הישר ונעשים ביחד שני קולות, והמנגן לפי הרגשו וכשרונו עושה משקל נכון לשני הקולות האלה ויוצר קול מעורב שהוא הניגון. נמצא שהניגון הוא חכמת המשקל בין קול הישר לקול החוזר שע"י נעשה קול מעורב שהוא הניגון. ומבאר שם מוהרנ"ת על פי זה את סוד הניגון ברוחניות, שקול הישר רומז לקול ה', וקול החוזר הוא הקולות שכנגדו, והניגון הוא לעשות קול חוזר שמלביש רק את הקול הישר, ומתעלם לגמרי מקול החוזר של הסט"א, שהוא קול הברה המתעורר כנגד כל קול ישר שבא לעולם. נמצא הניגון הקדוש הוא ברור טוב מרע, לברר את הקול הישר מתוך קולות ההברה, שהם (בחי' המולה של רומי דהיינו) כל קולות היצה"ר שבלב המסית ומדיח מקול הישר של הש"י.

⁴ סוטה דף לה. וכיון שעלה האחרון שבישראל מן הירדן חזרו מים למקומן שנאמר (יהושע ד-יח) "ויהי בעלות הכהנים נושאי ארון ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישבו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו". נמצא ארון נושאי

הירדן ואזי נעצרו מי הירדן הבאים מימין ונעשית יבשה, ואחרי שעברו כל ישראל נשא הארון את הכהנים והעבירם את הירדן.

הלשון הזה "הארון נושא את נושאי" צ"ע, כי אם הוא הנושא אותם, מדוע הם נקראים נושאי? וכן בחומש במדבר פ"ד הארון הוא אחד ממשא בני קהת, שעבודת ה' עליהם בכתף ישאו (שם פ"ז), ואין שם חילוק בין משא השלחן המנורה ומזבח הזהב לנשיאת הארון. וראה שם העמק דבר¹ שהמנורה רומז לפלפול בתורה שלפי הנראה לאדם הוא תלוי בהשתדלותו אע"פ שבאמת הוא סיעתא דשמיא, אבל הארון תפארתו נגלית לכל שהוא למעלה מטבע אנושי שהיה נושא את נושאי, מכל מקום גזו הקדוש ברוך הוא גם בו הליכות הטבע עד שמכל מקום היה נושא ביד אנשים. ולפי רבנו כאן זה נפלא כי הארון רומז לעול תורה לא לפלפול בה, והעול תורה הוא עד כמה שהאדם יוצא מהטבע, ורוצה רק להמליך אותו ית', מ"מ מתלבש בהליכות הטבע להיות גם נושא בידי אנשים דהיינו ע"י הלימוד תורה. כי עיקר העול תורה היא היראה כמבואר בברכות² שצריך ללמוד תורה באימה וביראה ברתת ובזיע כנתינתה בסיני. כי עול תורה אין הכוונה לעול הלימוד המבואר בגמ' שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, כי זה רק ההכנה לקבלת התורה ע"י שממית את העצמיות עזות הגוף, והכי נמי מאמחז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, הכוונה להכנה ליראה, אבל היראה עצמה היא באה ממילא לאדם המוכן לה, לכן א"א לצוות אדם תהיה ירא, אלא למה אתה לא עושה את ההכנות לזכות ביראה.

וזה לשון עול תורה כי העול הוא המוט המחבר את העגלה לבהמה ע"י שקשור לקטרב שעל צווארה כנ"ל. בצוואר דייקא שם הדעת והבחירה של האדם, (כידוע שהצוואר מחבר ראש לגוף, ושם בתנועת הצוואר ניכר ההן ולאן דהיינו הבחירה) שם לוחץ וקשור העול תורה שהאדם צריך למשוך. דהיינו את הרגשת החיוב והרצון לקיים את הוראת התורה.

וזהו עול תורה הכוונה לקבלת עול מלכות שמים שבלימוד שזה בחי' ארון נושא את נושאי, (כשלהבת הנר שנראית תמיד כאילו איזה דבר מושך אותה אליו למעלה) דהיינו עד כמה נכסף לעשות רצונו וירא מלעבור על רצונו, וזהו עול תורה עול קבלת הוראת התורה כיצד להמליך את הקב"ה. שתלוי בנגינה הנ"ל של האדם עד כמה תמיד קשור לאור הישר קול ה' ית' הנמצא מאד תמיד.

דהיינו נגינת הלוויים בבית המקדש שלמדו חמש שנים כיצד לנגן ניגון שכל השומע אותו יחזור בתשובה, כמבואר בזוהר שמות יט. שהקב"ה ברא שירה עליונה שהמלאכים ישירו למעלה, ולא שרו אותה עד שנולד לוי, אבל לא היה לה שלימות עד שהלוויים בבית המקדש שרים אותה מלמטה, יחד עם המלאכים השרים אותה למעלה, ולכן נקראים לויים, כי נלוויים לשירה של מעלה, כמבואר בזוהר שא"כ היה צריך לקרא להם נלוויים אבל נקראים לויים כי לויים אחרים, דהיינו שכל השומע את שירת הלוויים היה נלווה ונדבק נפשו למעלה, שעל

וכהנים מצד אחד וישראל מצד אחד, נשא ארון את נושאי ועבר, שנאמר (יהושע ד-יא) ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם. ועל דבר זה נענש עוזא שנאמר (דברי הימים א יג-ט) "ויבאו עד גורן כידון וישלח עוזא את ידו לאחוז את הארון", אמר לו הקב"ה עוזא נושאי נשא עצמו לא כל שכן? (שמואל ב ו-ז) ויחר אף ה' בעוזא ויכהו שם על השל וגו'.

פרש"י - וכיון שעלה כו'. סיפא דברייתא דלעיל היא אלא אידי דתנא בה ומכאן אתה מחשב לאשכול נקט לה לפרשת מרגלים הכא. שבו המים למקומם. שהכהנים עמדו במקומם עד שעברו כל העם וכשעברו נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה ונמשכו לאחוריהם פסיעה אחת נמצאו כהנים מצד זה כו' ואע"ג דהוא קרא דויהי כאשר תם כל העם לעבור קדים דמשמע דהאי נתקו רגלי הכהנים בעבר השני כתיב לא הוי הכי אלא אין מוקדם ומאוחר דאי כסדרן כתיב הא נפקי להו מן הירדן דכתיב ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם והעם עלו וכיון דארון והכהנים עלו ועברו אחריהם עד שבאו לפניהם הרי יצאו מן הירדן ומאי תו דקאמר ויצו יהושע את הכהנים לאמר עלו מן הירדן אלא אין מוקדם ומאוחר והאי עלו מן הירדן דקאמר להו הכי קאמר להו סלקו רגליכם לאחוריהם ועודם בעבר המזרחית וכתיב בתריה נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישונו מי הירדן אל מקומם: נשא ארון את נושאי ועבר. והיינו קרא קמא דכתיב ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' וגו'.

¹ העמק דבר (במדבר ר ד) ונתנו עליו כסוי עור תחש וגו'. יש להתבונן על שני הכסוים ואופני הקיפול שבין כל אחד ואחד, ובלא ספק שכל זה מיד ה' עלינו להשכיל על תכונת כל כלי שרת שראוי להיות כן. והנה ראשית השנוי הוא בארון הקודש, שבכל כלי שרת היה בגד תכלת למטה וכסוי עור תחש מלמעלה, ובארון הקודש להיפך. והענין דבגד תכלת מורה על הנהגה למעלה מן הטבע כעין כסא הכבוד כמש"כ בס' שמות כ"ו ד', ועור תחש נעשה לשמירה בדרך מחול וגשם וכדומה, מעתה נבין דכל כלי שרת כל אחד מורה על פרט, כמו השלחן על מלכות והמזבח הפנימי על כהונה גדולה כדאיתא ביומא פרק בא לו [ע"כ ב'] לענין הזירים שעליהם, והמנורה על כח פלפולה של תורה כמש"כ ריש פ' תצוה ובפ' אמור, וכל אלו אף על גב שמקורם למעלה בקודש ובהשגחה פרטית על כל מתנשא בישראל, מכל מקום לפי הנראה לעין אדם באו בהשתדלות האדם להגיע לכך. וכן הצלחה בתורה נראה שבא ביגיעה ובאמת הוא סיעתא דשמיא, משום הכי הבגד תכלת למטה ועור תחש למעלה, מה שאין כן הארון להיפך כליל תפארתו נגלה לעין כל שהוא למעלה מטבע אנושי והארון נושא את נושאי, וכן דבר ה' למשה תורה שבכתב אינו בהליכות הטבע עד שנצרך לעשות שישמע העם דברו עמו, ולא יכחישו בעיקר הדבר שדבר ה' את אדם כמבואר בספר דברים ה' כ"א היום הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי, מכל מקום גזו הקדוש ברוך הוא גם בו הליכות הטבע עד שמכל מקום היה נושא ביד אנשים, משום הכי בא עור תחש למטה ובגד כליל תכלת למעלה:

² ברכות דף כב. דתניא והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע מכאן אמרו הזבים והמצרעים ובאין על נדות מותרים לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים לשנות במשנה וגמרא ובהלכות ובאגדות אבל בעלי קריין אסורים.

כן היו הלויים מנגנים בשעה שאדם היה מקריב קרבנו, כמבואר במאור ושמשי/י^א (פרשת קרח בשם ברית מנוחה) כי קרבן לא מכפר אלא עם תשובה.

עד כאן ההקדמה

תורה לא [ט]

על ידי הנגינה אדם ניכר אם קבל עליו עול תורה.

דהיינו שאדם היוודע נגן, ניגון דקדושה כזה שבניגון שלו שולט קול הישר קול ה' שהשומע אותו מתעורר לתשובה, בניגון שלו ניכר שהוא אדם שמקבל עליו עול תורה עול הוראת התורה כיצד להמליך את הקב"ה תמיד בכל מצב.

וסימן, בכתף ישאו [י']/י^א הכוונה לפסוק בו מבואר בתורה מדוע משפחת הקהתי כשהיו במדבר לא קיבלו עגלות למשא המשכן, ואומר שהסיבה כי "עבודתם בקודש עליהם בכתף ישאו" דהיינו כי עבודתם היא נשיאת הארון העדות/י^ב, שהיו לו שני בדים לשאת אותם, ודרז"ל בגמרא **(ערכין יא)**/י^ג שהמילה "ישאו" מיותרת,

^א עיין ספר מאור ושמשי – פרשת קרח ד"ה ועבד – והנה איתא בספר ברית מנוחה שבשעה שהיו מביאים קרבן לבית המקדש היה מסתכל הכהן העובד בבעל קרבן והבין מחשבתו ואם הבין שאינו עושה תשובה כראוי עדיין אזי רמו הכהן העובד ללויים שיזמרו ניגון לעורר בעל הקרבן שיהרהר בתשובה ואזי הלויים בשירים ובזמרים הביאו לבעל הקרבן שיהרהר בתשובה, לפי שהם בשירים ובזמרים היו ממשכיכים מ"ג תיקוני דיקנא עילאה ממזל העליון שהוא מזלא עילאה שהוא שלשה הויות של י"ג מדות והם י"ב תיבות ועם המקור הוא י"ג מכילין דרחמים, והיו ממשכיכים לעולם הבינה שהוא עולם התשובה ומשם נמשך תשובה לבעל הקרבן ומהרהר בתשובה. וממשיכין י"ג תיקוני דיקנא עילאה ממזלא עילאה וממקור העליון שהוא נקרא אריך אנפין והיו ממשכיכין המוחין עילאין שהם שמות הויות והמילויין דהיינו ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כידוע, ועל ידי זה היה נמחל לבעל הקרבן ונעשה נושא שנוטלין ומבטלין המחשבות של העבירות, ועל השוגג לבד שהוא מעשה בלי מחשבה היה מכפר הקרבן של הבהמה, בהמה נגד מעשה בהמיות שהוא מעשה בלי מחשבה לפי שנושא עון כנ"ל.

מש"כ שהלויים היו שרים בקרבן חובת יחיד לכאורה צ"ע דלא אמרו שירה אלא בקרבן חובת ציבור כמבואר בערכין יא: ד"ה בעי רבין ובתוס' שם ד"ה עולת וכן בסוף התוס' ר"ה ל: (ועיין ערכין יא: סוף העמוד בשם ר"ל שדווקא בשעת הקרבה אבל שלא בשעת הקרבה היה להם רשות לשיר, אבל עכ"פ בקרבן חובת יחיד משמע שאין שירה). אבל עיין פרש"י תהלים קטז יג משמע שגם על קרבן יחיד אמרו שירה וכן מבואר בשו"ת חת"ס א"ח נא ושו"ת אבני נזר א"ח לט ג' ושו"ת מהר"ם שיק א"ח פח.

^ב לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ג * במדבר י' ט'

^א **במדבר פרק ז (ט)** וְלִבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתֵּף יִשְׂאוּ:

רש"י (ט) כי עבדת הקדש עליהם – משא דבר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך בכתף ישאו:

העמק דבר – בכתף ישאו. בדים ישאו מיבעי וכלשון המקרא בפ' תרומה וממילא נישאת בידים או על הכתף. אלא בא לרמוז שבשעת משא כלי קודש אלו יש להם בעצמם להיות מרכבה לשכינה. וא"כ עליהם להיות דבקים במחשבתם בדעת אלקות. וזה הכח של דעת הוא במוח של אחורי הראש. והוא בכתף. וע' מש"כ בס' שמות ס"פ בא על מאמר יאשיהו המלך אין לכם משא בכתף. ובערכין ד"א איתא דבהאי קרא בכתף ישאו נרמז מצות שיר שבבהמ"ק. והיינו דאז ג"כ היו הלוי' מתדבקי' במחשבתם למעלה:

ערכין דף יא. – בכתף ישאו. ממשמע שנאמר בכתף איני יודע שישאו, מה ת"ל ישאו, אלא אין ישאו אלא לשון שירה, וכה"א (תהלים פ"א) שאו זמרה, מכאן רמז לעיקר שירת לויים מן התורה.

תורה תמימה/ביאורים – <א> כבר כתבנו כ"פ בחבורנו מענין דרשות אנגדיות כאלה שאין כונת חז"ל לפרש פשטות הכתוב במונן דרשה זו, יען כי באמת אין מקרא יוצא מידי פשוטו, וכמו הכא שבדאי הכונה בכתף ישאו, נשיאת הארון, אלא שחז"ל בכל דבר המקובל ומסור להם מדור דור נתנו לו רמז בתורה שיהיה להם סימן לזכרון הדבר, יען כי כן הוא מטבע סגולת הזכרון שאם יש לו על מה להסמך נוכח, וכמ"ש חז"ל (עירובין נ"ד א') עשה ציונים לתורה, ולקמן בפ' חקת בפ' וממדבר מתנה נבאר ענין זה בארוכה, ואף הכא בענין חיוב שירה בלויים שאינו מפורש בתורה רק מקובל מסיני, סמכו חז"ל לזכרון הדבר ברמז לשון בתורה ע"פ פירוש מלה שמשמעה שירה בלויים, וכן באו בגמרא כאן כמה דרשות בענין זה, וכולן הן לתכלית הנרצה המבואר:

^ב **כמבואר בחומש במדבר פרק ד'** ששבת קהלת נשא את הארון ואת המנורה ושלחן לחם הפנים ומזבח הזהב. לשלחן ארון ומזבח היו בדים ואת המנורה נשאו במוט.

^ג **ערכין דף יא.** – אמר רב יהודה אמר שמואל מנין לעיקר שירה מן התורה? שנאמר (דברים יח–ז) "ושרת בשם ה' אלהיו" איזהו שירות שבשם? הוי אומר זה שירה. ואימא נשיאות כפי? מדכתיב (דברים יח–י) לשרתו ולברך בשמו, מכלל דברכת כהנים לאו שירות היא. רב מתנה אמר מהכא (דברים כח–מו) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב" איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב? הוי אומר זה שירה. ואימא דברי תורה? דכתיב (תהילים יט–ט) "פקודי ה' ישרים משמחי לב", משמחי לב איקרי טוב לא איקרי. ואימא בכורים דכתיב (דברים כו–יא) "ושמחת בכל הטוב" טוב איקרי טוב לבב לא איקרי. א"ר מתנה מנין לביכורים שטעונין שירה? אתיא טוב טוב מהכא, איני והא א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מנין שאין אומרים שירה אלא על היין? שנאמר (שופטים ט–יג) "ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים" אם אנשים משמח אלהים במה משמח? מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין. משכחת לה כדתני ר' יוסי פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקין, הביא ענבים ודרכן מנין? ת"ל "תביא": חזקיה אמר מהכא (דברי הימים א טו–כב) "וכנגיהו שר הלויים (ישור) במשא כי מבין הוא" אל תיקרי (ישור) אלא ישיר. בלוטי א"ר יוחנן מהכא (במדבר ד–מו) "לעבוד עבודת עבודה" איזהו עבודה שצריכה עבודה? הוי אומר זו שירה. רבי יצחק אמר מהכא (תהילים פא–ג) "שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם עבודה" איזהו עבודה שצריכה עבודה? הוי אומר זו שירה.

כי מספיק היה לכתוב "עבודת הקדש עליהם בכתף" וממילא מובן שאם הם על הכתף הרי שהם נישאים, אלא **איך ישאו אלא לשון שירה שנאמר** (י"ד/י"ט) **שאו זמרה ותנו תוף**. ומכאן למדו בברייתא שם, שיש ללוויים מצווה מהתורה לשיר בבית המקדש. (בגמרא שם נאמרו עשרה ביאורים מהיכן לומדים זאת ורבנו הביא את ביאור הברייתא שם שהוא הביאור השביעי)

ומקרא זה "בכתף ישאו" **נאמר במשא בני קהת שהיו נושאים בכתף את הארון** שבו היו לוחות וספר תורה לדעת רבי מאיר^{טז}, ולדעת רבי יהודה היו בו הלוחות אבל הספר תורה היה על דף המחובר מחוץ לארון. נמצא שהנושא את הארון **היינו בחי'** שקיבל על עצמו **עול תורה** דהיינו עמל לימוד התורה, שחז"ל המשיליהו לעול^{יז} שהוא המוט היוצא מהעגלה ומחובר לקטרב שעל צוואר הבהמה המושכת את העגלה: וכן על ברכת^{יח} יעקב אבינו את יששכר כתיב "ויט שכמו לסבול" ואמרו במדרש^{יט} שהטה את שכמו דהיינו כתפו לסבול עול תורה, דהיינו כנ"ל שקבלת עול תורה נמשל לעול על הצוואר שהוא על הכתף, וכנ"ל שהעול שבו מושכת הבהמה את העגלה, מחובר לצוואר היכן שהצוואר מחובר לכתפיים.

נבל". ר"נ בר יצחק אמר מהכא (ישעיה כד-יד) הם "ישאו קולם ירונו בגאון ה' צהלו מים". ותנא מיייתי לה מהכא (במדבר ז-ט) "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו" ממשמע שנאמר בכתף איני יודע שישאו, מה ת"ל ישאו? איך ישאו אלא לשון שירה. וכן הוא אומר (ותהילים פא-ג) "שאו זמרה ותנו תוף" ואומר "ישאו קולם ירונו וגו'". חנניא בן אחי רבי יהושע אמר מהכא (שמות יט-יט) "משה ידבר והאלהים יעננו בקול" ודף יא: על עסקי קול. **רב אשי** אמר מהכא "ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד". **רבי יונתן** אמר מהכא "ולא ימותו גם הם גם אתם" מה אתם בעבודת מזבח, אף הם בעבודת מזבח.

דף על הדף – בגמ' מה ת"ל ישאו וכו' לשון שירה וכו' מהכא משה ידבר והאלקים יענו בקול וכו'. **וברש"י** (בע"ב): שהיה מצוה לשורר לפי שמשלה לוי היה ע"כ. **בספר ואם תאמר** (ח"ב ע' קפא) מקשה: וצ"ע דבחולין (כד, א) יש הו"א בגמרא לומר שלויים נפסלים בשנים בשילה ובית עולמים ופירש רש"י מפני שאין עבודת הלויים שם אלא שוערים ומשוררים, ומוכח שסובר דפסול שנים נאמר גם אצל משוררים, והלא משה רבנו היה בן פ' שנים כשיצאו ממצרים, ומ"מ לא היה נפסל לשירה ע"כ.

וראה במשך חכמה (פר' בהעלתך) שר"ל דהא דשנים פוסלים בלויים היינו דוקא שיר בכלי ולא שיר בפה, ומשה רבינו שר בפה ע"כ. **וראה בשו"ת חת"ס** (או"ח סי' יב ד"ה ואגב וכו') שהביא בשם הרמב"ן והרא"מ שמתהוה על רש"י בסוטה (יב ב) שכתב שמשלה היה משורר, שהרי היה אז בן למעלה משמונים שנה עכ"ד החת"ס. אך בשו"ת חזון נחום (ח"א סי' נג ס"ק ז) העיר לנכון שלא נמצא קושיא כזו ברמב"ן או ברא"מ ורק היא קושיא העולם ע"כ. (פרדס יוסף החדש פר' בהעלותך)

ולכאורה יש לעיין בעצם הענין דמבואר כאן דמשה רבינו הי' משורר, שהרי היה כבד פה, ובגמ' (סוטה יב ב) טען ר' נחמ"י לר' יוסי שאמר דמשה רבינו היה ילד וקטן כנער דא"כ עשיתו למשה רבינו בעל מום. ופרש"י: והוא לוי ונפסל בקול לעבודת השיר ע"כ. ומה יענה ר' נחמיה על כך שהיה אח"כ משה רבינו כבד פה וכבד לשון ובודאי לא יכול לשיר כראוי. וראה בספר אפיקי יהודה (דרוש יז) שכתב להדיא דחסרון חיתוך הברת האותיות כהוגן חשיב מום לגבי עבודת הלויים בשיר ע"ש. ולפי"ז צ"ע כאן, ועי' בתורת הקנאות על סוטה שם מש"כ בזה.

ויש בעצם מקום לעיין בכלל האם הלויים אמרו התיבות בעת השיר בביהמ"ק או רק שרו בלא אמירת התיבות. ועי' בכס"מ (פ"ג דכלי המקדש) מש"כ שלמדו חכמת המוסיקא ה' שנים ובספר משמר הלוי פנינים ואגרות (עמ' קכד) בענין זה. (פרדס יוסף החדש פר' קרח) **עוד הקשה** בספר הנ"ל (ח"ב ע' קפו) דהרי בגמ' זבחים (קב ע"א) מבואר דמשה רבינו הי' כה"ג ולא הי' לו דין לוי ע"ש היטב.

^ט תהלים פא ג'

^{טו} **תהילים פרק פא** (ג) **שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל:**

מיצודות דוד (ג) **שאו זמרה** – הרימו בפה קול זמרה ותנו קול על התוף וכנור שקולו נעים:

^{טז} **כמבואר בבבא בתרא** דף יד. – שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בגודל הארון, לר"מ מדרתו באמה בת ששה טפחים, ונכנסו בו שני לוחות ונשאר עודף שני טפחים לספר תורה. ולר"י מדרתו באמה בת חמישה טפחים נמצא שהיה קטן יותר, והלוחות היו לכ"ע ששה טפחים על ששה טפחים, וכשהוכנסו לארון של רבי יהודה לא נשאר מקום לס"ת והונח על דף מבחוץ.

^{יז} **משנה מסכת כלים** פרק יד משנה ד' – **הטמאין שבעגלה, העל של מתקבת, והקטרב, והכנפים המקבלות את הרצועות, והפרזל שתחת צינארי בהמה, הסומך, והמחגר, והתמחויית, הענבל, והצנורה, ומסמר המחפר את פלן:**

ופרש הרמב"ם – תמונת העגלה אשר יטענו עליה האבנים והדומה להן ידוע ומפורסם, והעץ הנמשך בין שתי הבהמות אשר יוליכו העגלה יקרא עול והוא מדויק בעגלה, ואם היה ממתכת הנה הוא טמא שפשוטי כלי מתכות טמאים, ואם היה של עץ מצופה הנה הוא טהור לפי שהכלים המחופים לא יקבלו טומאה כמו שביארנו: והקטרב. הוא העץ הנמשך על שני צווארי הבהמות והעול באמצעו וזו צורתו, ובקצה הקטרב ב' קצוות ברזל יקראו כנפים וכנף הוא הקצה וזה מבואר בלשון העברי (במדבר טו) על כנפי בגדיהם, ואם נעשות אלו הקצוות להכניס בהן הרצועות ותסתם על ראשי הבהמות הנה הן מקבלים טומאה שהן כלים, ואם נעשו לנוי טהורים כמו שביארנו לפי שהוא מתכת המשמשת את העץ. וברזל שתחת צווארי הבהמה הוא ברזל יקשר על הצוואר מפני שלא יחנק בחבל אשר יקשרו בו הקטרב, אולם העופרת אשר ישתמשו מצדדי הצוואר הנה הוא טהור מפני שהוא לנוי:

^{יח} **בראשית פרק מט** (יד) **יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתיים:** (טו) **ויקרא מנחה פי טוב ואת הארץ פי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד:** ופרש"י – ויט שכמו לסבול – עול תורה:

^{יט} **במדרש רבה** במדבר יג טו, **ותנחומא** ויחי פי"א, **ובאוצר המדרשים** לקח טוב על ברכת יעקב. **וזה לשונו בבראשית רבה** צח יב – (יב) יששכר חמור גרם מה חמור זה גרמיו ברורין כך היה תלמודו של יששכר ברור עליו רובץ בין המשפתיים אלו שלשה שורות של תלמידי חכמים שהן יושבים לפנייהם וירא מנוחה כי טוב זו התורה שנאמר (משל ד) כי לקח טוב נתתי לכם ואת הארץ כי נעמה זו התורה (איוב יא) ארוכה מארץ וגו' ויט שכמו לסבול עולה של תורה ויהי למס עובד אלו מאתים ראשי סנהדראות שהיו משבטו של יששכר וכו'.

וזהו שברך יעקב את יששכר "ויט שכמו לסבול", כי שבת יששכר עזב כל הבלי עולם הזה ועסק רק בתורה ושבת זבולון היו מפרנסים אותם, נמצא שקבלת עול תורה, יותר נקרא "ויט שכמו לסבול" מטרחת הפרנסה גם כשהיא בכתף ממש.

וכידוע ששבת יששכר ושבת לוי היו המיוחדים מכל השבטים בקבלת עול תורה, כמבואר בגמ' יומא/כ"ו שכל מורי ההוראה בישראל/כ"א היו משבט יששכר ושבת לוי.

נמצא שבשתי התיבות "בכתף ישאו" רמוז גם עול תורה שקבלו הלויים וגם מצוותם לשיר בבית המקדש. ומסמיכות העול תורה לניגון הלויים, לומד רבנו שהם תלויים זה בזה, דהיינו שלפי הניגון של אדם ניכר הקבלת עול תורה שלו.

עד כאן ביאור חברותא לתורה לא תנינא

ביאורו של בעל הביאור דף על דף על הש"ס, לתורה שלנו עפ"י משל של המגיד מדובנא

דף על הדף על ערכין דף יא. בגמ': עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו וכו' אין ישאו אלא לשון שירה וכו'. הנה בליקוטי מוהר"ן תנינא (לא) כותב, שעל ידי הנגינה שאדם מנגן לפני השי"ת, אפשר להכיר, אם הוא נושא על כתיפו עול תורה ומצות עכ"ק.

ויש לבאר בזה עפ"י המשל שמביא הדובנער מגיד זצ"ל על מה שכתוב 'לא אותי קראתי יעקב, כי יגעת בי ישראל' (ישעיה מג) משל לשני סוחרים שהביאו סחורה בעגלה, האחד סוחר בתכשיטים והביא ארגו קטן מלא אבנים טובות. השני, הביא ארגו מלא ברזל, בטעות החליף הסבל את שני הארגונים והביא עבור סוחר התכשיטים את ארגו הברזל, כשהגיע הזמן לתבוע שכרו, תבע תשלום גדול עבור נשיאת ארגו כבד כל כך והתייגע מאד ביגיעת כפיו ובזיעת אפיו. זקף הסוחר בתכשיטים את עיניו בתמהון, ארגו כבד אתה אומר, א"כ אין זו הסחורה שלי, סחורתי איננה כבדה ואינה מעייפת כל עיקר.

וזהו כוונת הנביא: 'ולא אותי קראת יעקב' הקדוש ברוך הוא אומר אם יגעת בי ונעשית עייף מעבודת ה', זה סימן שלא אותי קראתי, שמעבודת ה' לא מתעייפים, ואדרבה זה מביא שמחה ושירה להאדם.

וידוע שכ"ק אדמו"ר מקאצק זצ"ל אמר שבמשל הנ"ל כיון המגיד מדובנא אל האמת, ולפי"ז נפלאים דברי הרה"ק בלקוטי מוהר"ן הנ"ל ודו"ק. עכ"ל הדף על דף.

נמצא שהלומד תורה מתוך שמחה וניגון היא קבלת עול תורה שמבקש הקב"ה ממנו, אבל העוסק בתורה מתוך כבוד והרגשת עול כבד ויגיעה קשה, עליו נאמר "לא אותי קראת ישראל כי יגעת בי", אין זו קבלת עול תורה אלא קבלת עול של חומרות שלא בקשו ממנו.

ונראה להביא לזה ראייה מהמבואר כאן שמשא בני קהת היה הארון, דהיינו התורה, ונקרא משא ועול תורה אע"פ שארון נושא את נושאיו (במד"ר ד' ב'), דהיינו שכל לא היו צריכים להתאמץ בנשיאת הארון להפך הוא נשא אותם. נמצא שעול תורה באמת אינה עול אלא שמחה וניגון.

אבל צ"ע מהמשנה ב"ב פ"ו מ"ד – (ד) פה היא דר"פ של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחי צער תחיה ובתורה אתה עמל אם אתה עשה פן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא: ובגמ' ב"ב פ"ג: דבר אחר הסכת ושמע ישראל כתתו עצמכם על דברי תורה כדאמר ריש לקיש דאמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר אחר הסכת ושמע ישראל הס ואחר כך כתת כדרבא דאמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך יהגה אמרי דבי רבי ינאי מאי דכתיב כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא חלב שינק משדי אמו עליה.

³ יומא דף כו. – אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר. לוי דכתיב "יורו משפטיך ליעקב" יששכר דכתב (ובני) "ומבני" יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל". ואימא יהודה נמי דכתיב "יהודה מחקקי" אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא.

דף על הדף על יומא דף כו. – ובעצם דברי הגמ' דיומא כאן ראה בספר עורה שחר (אות א עמ' ה) מש"כ לבאר באריכות מדוע נמצאת חכמת התורה דוקא אצל שבטי לוי וישכר ע"ש. והג"ר נתן לוברט זצ"ל בספרו שארית נתן (פר' וזאת הברכה) כותב: אם תבדוק ותעיין, תמצא כי רוב התנאים והאמוראים, בעיקר המפורסמים שבהם היו כהנים או לויים עכ"ל ופלא.

עוד שם – ויש עוד להעיר מהא דא"י במכות (י"א ב) דיוסף ביקש על עצמותיו של יהודה שידע למישקל ולמטרח בשמעתא וכו' וביקש זאת, אך על אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא לא ביקש ולא קיבל ע"ש. אך בגמ' (ב"ק צ"ב א) אי' לגבי הא דזוואת ליהודה שיוסף ביקש ג"כ שידע לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא וקיבל זאת ג"כ ע"ש ולפי"ז צ"ע דהגמ' יכלה להביא כאן מהפסוק הכתוב לגבי יהודה וצ"ע ג.

כ"א עיין פתח עינים (חיד"א) יומא שם שהכוונה לצעירים דייקא וזהו שאמר רבא צורבא מרבנן דייקא, כי מורי הוראה זקנים היו גם משאר שבטים, אבל מורי הוראה צעירים היו רק משבט יששכר ולוי.

ועיין בן יהודע שם שמקשה הרי מצאנו הרבה מורי הוראה כגון יהושע ועתניאל בן קנז וכמה שופטים ונביאים וכמה תנאים, ותיירך שבשאר שבטים יודמן שיהיה חד בדרא דמסיק שמעתתא אליבא דהלכתא אבל משבט יששכר ולוי היו הרבה בכל דור.

ועיין ספר עורה שחר שם מבאר שפלפול בתורה נתן משה רבנו לכל ישראל אבל אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא השייך לעבשיו לא ניתן אלא לשבט יששכר ולוי. וכמו שמצינו שרבי אליעזר אע"פ שהיה חכם מכל דורו וגם הלכה כמותו אבל לא באותו הדור אלא לעתיד לבא וכן שמאי והלל, הלכה כשמאי תהיה לעתיד לבא אבל הלכה כהלל עכשיו. ע"ש. (וצ"ע כי הלל משבט יהודה כמבואר בבן יהודע הנ"ל)

דף על הדף שם – ראה בספר דרשות הנצי"ב קדמת העמק הראשון (עמ' ה אות ד) ביאור נפלא בחילוק שבין שבת לוי לשבט יהודה לגבי לימוד ופסק הוראות בישראל ע"ש.